

Nabókov: «Em sento foraster sempre i a qualsevol lloc»

El novel·lista va explicar a Bernard Pivot per què «Lolita no és una nena perversa»

El novel·lista Vladímir Nabókov va néixer a Sant Petersburg el 22 d'abril del 1899 i va morir a Montreux, Suïssa, el 2 de juliol del 1977. Al·lèrgic a les entrevistes, l'escriptor rus de nacionalitat estatunidenca va posar una condició per ser entrevistat per Bernard Pivot al mític programa televisiu francès *Apostrophes*: volia rebre les preguntes abans. Això era el maig del 1975. El novel·lista va aparèixer a l'estudi amb les respostes escrites, i van haver de posar una pila de llibres damunt la taula perquè no es notés tant que les estava llegint. En veiem un extracte (que ha estat traduït al castellà per Lluís Maria Todó) i llegim 14 fragments de l'entrevista.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=xkr7Ts9GBBM>

1. Als 26 o 30 anys, l'energia, el caprici i la inspiració em portaven a escriure fins a les quatre de la matinada. Rares vegades em llevava abans de les dotze, i escrivia tot el dia ajagut en un divan. La ploma i la posició horitzontal han donat pas al llapis i a la vertical austera. Es van acabar els rampells. Però com m'agradava el despertar dels ocells, el cant sonor de les merles que semblaven aplaudir les últimes frases del capítol que acabava d'escriure!

2. Concebo una altra vida en què jo no seria novel·lista, inquilí feliç d'una ivoriana torre de Babel, sinó algú igual de feliç però d'una altra manera, que ja he temptejat: un entomòleg que caça papallones a l'estiu, en països fabulosos, i a l'hivern classifica els seus descobriments al laboratori d'un museu.

3. En la llengua dels meus avantpassats em sento perfectament còmode, però no lamentaré mai la meva metamorfosi americana. El francès, o millor dit el meu francès, que és una cosa molt especial, no s'ajusta tan bé al suplici de la meva imaginació. La seva sintaxi m'impedeix certes llibertats que em prenc amb les altres dues llengües. No cal dir que adoro el rus, però l'anglès el supera com a instrument de treball. El supera en riquesa, en riquesa de matisos, en prosa delirant i en precisió política. Una processó de mainaderes i institutius angleses ve a trobar-me quan torno al meu passat.

4. Després d'aprovar els exàmens de Cambridge, molt fàcils, de literatura russa i francesa (havia triat bé) tenia el títol de diplomata en lletres, que no em va servir de res en els meus intents de guanyar-me la vida sense escriure llibres. De manera que em vaig posar a escriure relats, novel·les, en rus, per als diaris i revistes d'emigrats a Berlín i a París, els dos centres d'expatriació.

5. La història de la meua vida, doncs, s'assembla menys a una biografia que a una bibliografia: deu novel·les en rus entre els 25 i els 40 anys, i vuit novel·les en anglès entre els 40 i ara. El 1940 vaig sortir d'Europa per anar-me'n a Amèrica i fer de professor de literatura russa. Tot d'una em descobreixo una incapacitat total de parlar en públic. Per tant, decideixo escriure per avançat més de cent conferències anuals.

6. A més de l'estranyament, jo em sento foraster sempre i a qualsevol lloc, és el meu estat, és la meua feina, la meua vida. Em sento a casa entre records molt personals que no tenen cap relació amb una Rússia geogràfica, nacional, física, política. Els crítics emigrats a París, i els meus mestres a Petersburg tenien raó, per una vegada, en queixar-se que jo no fos prou rus.

7. Lolita no és una nena perversa. És una pobra nena que corrompen, i els sentits mai se li arriben a despertar sota les carícies de l'immund senyor Humbert, a qui un cop pregunta: "¿Sempre

viurem així, fent tota mena de porqueries en llits d'hotel?". Però responent a la seva pregunta: l'èxit de *Lolita* no em molesta. No soc Conan Doyle, qui -per esnobisme o pura estupidesa- preferia ser conegut com a autor d'una història d'Àfrica que imaginava molt superior al seu Sherlock Holmes.

8. És molt interessant observar la degradació estúpida que el personatge de la nimfa que em vaig inventar el 1955 ha patit entre el gran públic. No només va ser grotescament exagerada la perversitat de la pobra criatura, sinó també l'aspecte físic i l'edat, tot va ser modificat en il·lustracions a publicacions estrangeres. Noies de vint anys o més, models barates o simples delinqüents de cames llargues són esmentades com "Lolitas" a revistes italianes, franceses, alemanyes... I a les cobertes de les traduccions turques o àrabs. És el sùmmum de l'estupidesa. Representen una jove de contorns opulents, amb cabellera rossa, imaginada per idiotes que mai han llegit el llibre. En realitat, Lolita és una nena de dotze anys i Mr. Humbert és un home madur, i l'abisme entre l'edat d'ell i la de la nena produeix el buit entre tots dos; i entre aquest buit, aquest vertigen, la seducció, l'atracció d'un perill mortal. La imaginació del sàtir converteix en criatura màgica una col·legiala americana tan trivial i normal en el seu gènere com el poeta frustrat Humbert ho és en el seu. Fora de la mirada maníaca de Mr. Humbert, no hi ha nimfa. Lolita, la nimfa, només existeix a través de l'obsessió que destrueix Humbert. Aquest és un aspecte essencial d'un llibre singular que ha estat falsejat per una popularitat artificiosa.

9. Hi ha força erotisme en l'obra de qualsevol novel·lista de qui es pugui parlar sense riure. El que anomenen erotisme és un dels arabescos de l'art de la novel·la.

10. Aprecio molt Freud com a autor còmic. Les explicacions que dona sobre les emocions dels seus pacients i els seus somnis són increïblement burlesques, però cal llegir-lo en la llengua original. No entenc com algú se'l pot prendre seriosament. No en parlem més.

11. Moltes vegades em pregunten qui m'agrada i qui no, entre els novel·listes, compromesos o no, del meu segle meravel·lós. D'entrada, no aprecio gens l'escriptor que no veu les meravelles d'aquest segle, les petites coses: la roba masculina informal, la cambra de bany que ha substituït els lavabos immunds. I les grans coses com llibertat de pensament a Occident. I la lluna! Recordo amb quin calfred deliciós, amb quina enveja i angoixa, mirava jo a la tele els primers passos flotants de l'home sobre el nostre satèl·lit, i com menyspreava els que deien que no valia la pena gastar tants dòlars per trepitjar la pols d'un món mort.

12. Detesto els divulgadors compromesos, els escriptors sense misteri, els infeliços que s'alimenten amb els elixirs del xarlatà vienès. Aquells que aprecio saben que només el verb és el valor real de l'obra mestra.

13. [Sobre Faulkner] No suportó la literatura regional, el folklore artificial.

14. La ironia del pintor no la tinc, això no. La ironia és el mètode de discussió que feia servir Sòcrates per confondre els sofistes. La va inventar ell i a mi Sòcrates, com tants d'altres, em cau molt malament. Per extensió, la ironia és una rialla amarga. La meua rialla és un espurneig que ve tant del ventre com del cervell.

